

**BJURHOLMS
KOMMUN**

Dnr: KS24-049 212

Planeringsstrategi för Översiktsplan 2012

Föreskrift

Plan

Policy

Program

Reglemente

Regler

Riktlinje

Rutin

Strategi

Taxa

Antagen av kommunfullmäktige
2024-04-22 § 7

Giltig från och med
2024-05-17

Dokumentansvarig
Kommunchef

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	2
1. Bakgrund och syfte.....	3
1.1 Vad är en planeringsstrategi?	3
1.2 Krav på planeringsstrategin.....	4
2. Process och organisation	4
3. Länsstyrelsens underlag till planeringsstrategin	4
4. Bedömning av granskningsyttranden aktualitet	5
5. Ändrade planeringsförutsättningar.....	6
5.1 Lagstiftning.....	6
5.2 Kommunala planer, strategier, program och ställningstaganden.....	7
6. Översiktsplanens aktualitet i förhållande till kraven i PBL	8
6.1 3 kap 3 § PBL	8
6.2 3 kap 4 § andra stycket 1 och 2 PBL	9
6.3 3 kap 5 § PBL	11
7. Sammanfattad bedömning och fortsatt arbete.....	21
8. Bilaga.....	24

1. Bakgrund och syfte

Enligt plan- och bygglagen (2010:900) ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Översiktsplanen är ett av kommunens viktigaste och mest strategiska dokument och ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen är inte juridiskt bindande men ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

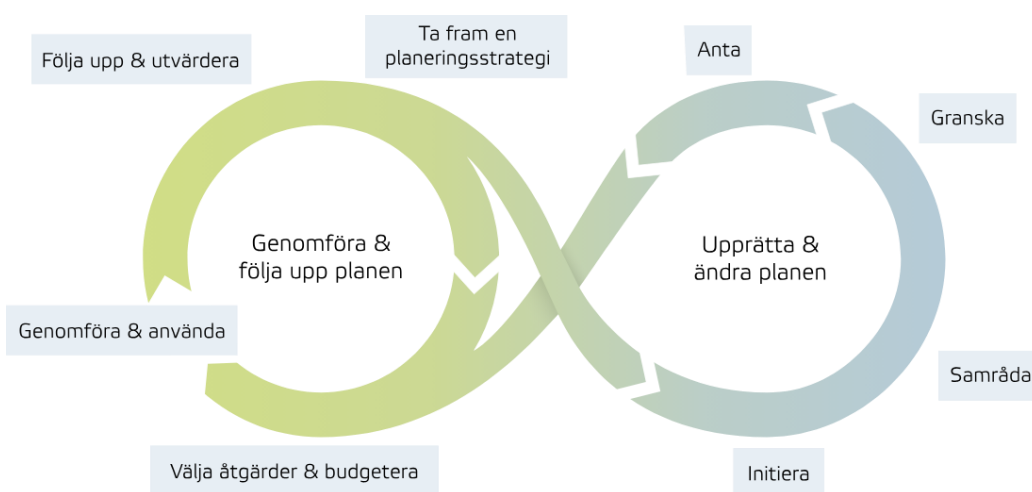
Bjurholms nu gällande översiktsplan antogs 2012 och innehåller även tre tillägg: Strandskydd i Umeåregionen (2013), Utökning av LIS-område i Lill-Armsjön (2015) samt Vindkraft i Umeåregionen (2010). Utöver detta finns en fördjupad översiktsplan för Bjurholms tätort (1990).

1.1 Vad är en planeringsstrategi?

Plan- och bygglagen (PBL) innehåller från och med 2020 nya krav som berör översiktsplaneringen. Det innebär bland annat att varje kommun ska göra en aktualitetsprövning av gällande översiktsplan genom att ta fram en planeringsstrategi. På så vis kan kommunen fånga ändrade planeringsförutsättningar och beskriva prioriteringar, satsningar och ändringar i kommunens fortsatta översiktsplanering. En planeringsstrategi kan justeras flera gånger under en mandatperiod och innebär ingen ändring av översiktsplanen.

Syftet med planeringsstrategin är att den ska främja en ökad kontinuerlig översiktsplanering och säkerställa aktuella översiktsplaner. Under framtagandet av planeringsstrategin får kommunen även en möjlighet att se över hur väl översiktsplanen fungerar som verktyg samt följa upp vilka planerade åtgärder som genomförts.

Lagändringen innebär också att översiktsplaner inklusive fördjupningar som antagits före 2004 upphör att gälla 1 januari 2026, oavsett om planeringsstrategin bedömer dem som aktuella.

Figur 1. Processbeskrivning av den kontinuerliga översiktsplaneringen, källa: Boverket.

1.2 Krav på planeringsstrategin

I planeringsstrategin ska kommunfullmäktige enligt 3 kap. 23 § PBL:

1. ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet
2. ta ställning till kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen
3. bedöma i vilken utsträckning planen är aktuell i förhållande till kraven enligt 3 kap.

3§, 4§ andra stycket, punkt 1 och 2, samt 5 § i PBL.

Till sin hjälp har kommunen bland annat länsstyrelsens underlag till planeringsstrategin, se bilaga 1, samt avsnitt 3. Det är kommunfullmäktige som ska anta en planeringsstrategi, eller en ny översiktsplan, inom två år efter ett ordinarie val. Om detta inte sker upphör gällande översiktsplan att vara aktuell, och arbetet med en ny översiktsplan måste påbörjas. Följderna kan bli många, bland annat att standardförfarande, samordnat förfarande och förenklat förfarande inte kan tillämpas vid framtagande av detaljplaner. Inte heller blir det möjligt att göra en prövning av upphävande eller dispens från strandskyddet inom utpekad LIS-område. En inaktuell översiktsplan innebär också att andra myndigheter får göra egna bedömningar gällande hanteringen av den fysiska miljön vid exempelvis tillstånd enligt miljöbalken. Även vid regional och statlig planering av infrastruktur är det viktigt att ha en aktuell översiktsplan för att kunna väga in kommunens ställningstaganden.

2. Process och organisation

Arbetet med planeringsstrategin pågår under hösten 2023 och planeringsstrategin antas i kommunfullmäktige i december 2023. Processen leds av konsulter från WSP som också handlägger strategin och håller i en workshop med berörda inom kommunens organisation. I arbetet inkluderas också en projektgrupp bestående av kommunens tjänstepersoner och politiker.

3. Länsstyrelsens underlag till planeringsstrategin

Till grund för kommunens bedömning ska länsstyrelsen enligt 3 kap 26 § PBL lämna underlag där sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet redovisas. Det handlar i regel om förändringar som skett sedan gällande översiktsplan med eventuella fördjupningar och tillägg antogs. Detta ska ske under de sista två åren av en mandatperiod eller när kommunen begär det.

Underlaget består av olika delar så som till exempel information om ny lagstiftning, nya förordningar, nationella och regionala mål och planeringsunderlag. Där till ska länsstyrelsen ange om dess granskningsyttranden (gällande översiktsplanen med tillägg och fördjupningar) i någon del inte längre gäller.

Länsstyrelsen i Västerbotten har lämnat "underlag inför Bjurholms kommuns beslut om planeringsstrategi", daterat 2022-11-21 (401-9670-2022). I kommande avsnitt av dokumentet beskrivs delar av länsstyrelsens underlag samt kommunens eventuella kommentarer på underlaget. Länsstyrelsens underlag kan läsas i sin helhet i Bilaga 1.

4. Bedömning av granskningsyttrandenas aktualitet

Länsstyrelsen anser att flera synpunkter i granskningsyttrandena har tillgodosetts eller inte längre är aktuella. Därför redovisas i stället kvarstående synpunkter från granskningen som länsstyrelsen fortfarande står fast vid. Länsstyrelsen har inga kvarstående synpunkter gällande Översiktsplan 2012.

- Tematiskt tillägg – strandskydd i Umeåregionen (2013)
 - Då många havsvikar och sjöar är känsliga för övergödning vill länsstyrelsen betona att vid framtida exploateringar via detaljplan ska eventuell belastning och effekt på vattenförekomsten redovisas.
 - Det behövs djupare analys och beskrivning för att tydligare motivera kommunens ställningstaganden när det gäller utpekade av vissa områden (Stor-Armsjö, Lill-Armsjö, Vitvattnet och Storsjön).
- Utökning av LIS-område Lill-Armsjön (2015)
 - Eftersom det måste finnas en fri passage mellan hemfridszon och strandlinje samt ett bebyggelsefritt avstånd från vägområdet bör den del av området längs sjöns östra sida där det inte går att hålla ett minsta avstånd om 70 m mellan väg och strandlinje utgå.
 - Kommunen behöver visa att den planerade exploateringen inte kommer försvåra att MKN uppnås.

Kommentar: Kommunens tematiska tillägg för LIS har tagits fram gemensamt av Umeåregionens kommuner. Det finns i dagsläget inga planer på att revidera det gemensamma tillägget. Hur LIS-frågan ska hanteras kommer undersökas i samband framtagande av ny översiktsplan. Länsstyrelsens synpunkter om specifika områden kommer att beaktas vid eventuella dispenser inom berörda områden. Se även kommentar under avsnitt 6.3 och LIS.

- Tematiskt tillägg till översiktsplanen – vindkraft i Umeåregionen (2010)
 - Riksintressen presenteras inte på ett samlat sätt. Det saknas en redovisning av riksintresse för kulturmiljövården under konkurrerande intressen i MKB:n. Det är svårt att få en överblick och bedöma hur riksintressen beaktats och vägts mot vindbruksintresset.
 - Kumulativa effekter över kommun- och länsgräns, särskilt på landskapsbild, fågelfauna och rennäring, bör bedömas.

Kommentar: Arbete med att ta fram en ny regional vindkraftsplan är i uppstartsfasen. Kommunen är delaktig tillsammans med övriga berörda kommuner och aktörer i Umeåregionen. I den nya vindkraftsplanen är det även tänkt att solenergi ska ingå, hänsyn kommer även tas till länsstyrelsens kommentarer ovan, samt till förändrade riksintressen för energiproduktion som berör kommunen enligt avsnitt 6.2.

5. Ändrade planeringsförutsättningar

I följande avsnitt redovisas ändrade planeringsförutsättningar på statlig och kommunal nivå sedan översiktsplanen antogs 2012. Vissa ändringar lämnas okommenterade, andra kommenterade och ytterligare några som enbart beskrivningar kopplat till kommunens ändrade förutsättningar.

5.1 Lagstiftning

Flera delar av PBL och annan lagstiftning som berör översiktsplanering har förändrats sedan kommunens översiktsplan antogs 2012. Nedan följer en beskrivning av ändringar som bedöms ha störst påverkan på Bjurholms kommuns översiktsplan, övriga återfinns i sin helhet i länsstyrelsens underlag i bilaga 1.

I januari 2014 infördes en ny punkt i 2 kap. 5 § PBL för att tydliggöra sambandet mellan PBL och lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. I juli 2014 infördes i 3 kap. 5 § PBL även krav på redovisning i översiktsplanen om hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder.

I januari 2015 infördes bestämmelser i 5 kap. 7 § PBL om att detaljplan som inte är förenlig med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande ska handläggas med ett utökat planförfarande. Ändringen skapar ytterligare motiv för kommunen att hålla översiktsplanen aktuell.

I januari 2018 infördes ett nytt 6 kap. - Miljöbedömningar - i miljöbalken. Det innebär förändrade krav på innehållet i översiktsplanen samt processen för planframtagande och miljöbedömning. I augusti samma år infördes också nya krav i 3 kap. 5 § PBL på översiktsplanens innehåll vad gäller kommunens syn på risken för skador på den redan byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt hur sådana risker kan minska eller upphöra.

Lagändringen 2020 av 3 kap PBL innebar också att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ges möjlighet att meddela föreskrifter för att ta fram en digital standard för utformning av översiktsplaner, regionplaner och områdesbestämmelser. Under 2022 har Boverket fått i uppdrag att påbörja arbetet med framtagande av en teknisk lösning för digitala översiktsplaner samt förslag på författningsförändringar gällande planens utformning. Boverket har under 2022 inväntat regeringens bemyndigande gällande framtagande av föreskrifter för planens innehåll. Beslutet har dröjt men förväntas komma under 2023. Tidplan för ikraftträdande är därför i dagsläget oklar. Målsättningen var ursprungligen att föreskriften skulle börja gälla inom något år med skarpt krav 2026.

FN:s barnkonvention blev svensk lag 1 januari 2020. Det innebär att barns rättigheter måste tillämpas i myndighetsutövning och offentlig verksamhet som påverkar barn eller barns förhållanden. Barnperspektivet blir därav en viktig aspekt att ta hänsyn till i översikts- och detaljplanearbete.

5.2 Kommunala planer, strategier, program och ställningstaganden

Kommunens mål och vision

Sedan översiktsplanen antogs har nya verksamhetsmässiga mål för kommunen vuxit fram. Kommunen ser samtidigt de 12 mål som redovisas i översiktsplanen som aktuella. Dock arbetas det inte längre med de politiskt förankrade och prioriterade områden som togs fram i samband med undertecknandet av Aalborgdeklarationen för hållbar stads- och landsbygdsutveckling. I översiktsplanen beskrivs dock detta arbete som pågående.

Kommentar: Vid arbete med kommande översiktsplan behöver kommunens aktuella mål och vision inarbetas.

Kulturmiljö

Sedan 2012 har Boverket utvecklat nytt vägledningsmaterial för hantering av kulturmiljö i den fysiska planeringen. Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen tar fram ett kulturmiljöunderlag.

Kommentar: Översiktsplanen ger ett övergripande stöd i kulturmiljöfrågan och påpekar att kulturmiljön ska betraktas som en tillgång som bör vårdas och hävdas. Då kommunen saknat ett övergripande kunskapsunderlag avseende kommunens alla kulturmiljöer har ett kommunövergripande kulturmiljöunderlag tagits fram under 2023. Där till har det under 2020 och 2023 tagits fram ett kulturmiljöunderlag specifikt för Bjurholms tätort. Kulturmiljöunderlagen redovisar kulturhistoriska värden samt platsspecifika rekommendationer för hur områdets värden och kvaliteter kan hanteras vid plan- och bygglovsärenden. Syftet är att värna och tillvarata dessa värden som en resurs i samhällsplanering och lovprövning. Innehållet i underlagen ses också som viktigt för kommunens strategiska planering och kommer att inarbetas i kommande översiktsplan.

Totalförsvaret

Sverige har återupptagit planeringen för det civila försvaret som en del i Totalförsvaret. I januari 2022 beslutades om förnyad redovisning av riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap 9 § Miljöbalken (1998:808). I den framgår det att "mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt motverka totalförsvarets intressen."

En stor del av kommunens yta ligger inom påverkansområde för väderradar, vilket är riksintresse för totalförsvaret. Inom väderradarns influensområde kan höga objekt störa. Närmast väderradarn är det förbjudet att till exempel uppföra vindkraftverk och i området runt omkring görs en prövning i enskilda fall. Möjligheten att etablera hela vindkraftparker inom dessa områden är låg.

Utöver detta finns det inga öppet redovisade riksintressen för totalförsvaret. Det finns dock influensområden för Umeå och Örnsköldsviks flygplatser, inom vilka det finns krav om hinderfrihet som berör Bjurholms kommun.

Samhällets beredskap bör framgå av översiktsplanen i den mån den fysiska planeringen berörs. Riksintresse väderradar påverkar framför allt vindkraftutbyggnaden då de orsakar störningar på väderinformationen. Vid

planering av vindkraftsetableringar behöver kommunen beakta detta.

Kommentar: Översiktsplanen behandlar frågan om totalförsvaret sparsamt och beskriver att kommunen inte berörs av några öppet redovisade riksintressen för totalförsvarets militära del. Väderradar tillhör dock den militära delen av totalförsvaret och kommunen ligger inom påverkansområde för väderradarn i Örnsköldsviks kommun.

Försvarets frågor kopplade till vindkraftsutbyggnad hänvisas till Umeå-regionens gemensamma arbete med att ta fram en ny vindkraftsplan. Kommunen och berörda vindkraftsexploatörer har kontakt med Försvarmakten i frågan.

Kommunen arbetar löpande med risk- och sårbarhetsanalyser, där till är en plan för höjd beredskap framtagen. I dagsläget pågår även arbete med plan för krigsplacering. Kommande översiktsplan kommer att uppdateras enligt ovan.

Dagvattenstrategi

Sveriges miljömål har utvecklats med bland annat etappmål (2021) för exempelvis hållbar hantering av dagvatten.

Kommentar: I översiktsplanen ges inte något stöd i dagvattenfrågan. Kommunen tog nyligen fram en dagvattenstrategi (2021) som är ett tillägg till VA-planen från samma år. Syftet är att arbeta fram långsiktiga och hållbara tillvägagångssätt för att hantera dagvatten. För översiktsplanens del kan det även handla om att ta ställning till om vissa områden behöver undantas från bebyggelse, utifall de anses olämpliga ur dagvattensynpunkt. Innehållet i dagvattenstrategin kommer att arbetas in i kommande översiktsplan.

6. Översiktsplanens aktualitet i förhållande till kraven i PBL

I följande avsnitt redovisas kraven i 3 kap 23§ 2 PBL gällande bedömningen av översiktsplanens aktualitet. För varje lagrum/avsnitt beskrivs kommunens ställningstagande och bedömning, samt Länsstyrelsens synpunkter utifrån underlaget för planeringsstrategin där sådana finns. Enbart det som förändrats sedan översiktsplanen antogs tas upp. Kommunens sammanfattade bedömning gällande översiktsplanens aktualitet redovisas i avsnitt 7.

6.1 3 kap 3 § PBL

”Kommunen ska i översiktsplanen redovisa grundragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen. Grundragen ska framgå av en karta. Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.” 3 kap 3 § PBL.

Kommentar: I kommunens nu gällande översiktsplan saknas en mark-användningskarta med grundragen för den avsedda användningen eller utvecklingen av mark- och vattenområden. Däremot finns en markanvändningskarta kopplat till rådande planeringsförutsättningar år 2012, då planen antogs. Där finns områden för bland annat sammanhållen bebyggelse,

områden med detaljplaner och fördjupade översiktsplaner. Generellt finns dock inga konkreta utpekanden för kommunens utveckling eller användning av mark- och vattenområden i ett mer detaljerat och geografiskt perspektiv i översiktsplanen. Frågan om bevarande är kopplat till kulturmiljö som är kortfattat beskriven i text, men inte i karta. Se även avsnitt 5.2. Utifrån detta kan konstateras att översiktsplanen inte uppfyller det aktuella lagkravet och kommande översiktsplan kommer uppdateras med innehåll enligt ovan.

6.2 3 kap 4 § andra stycket 1 och 2 PBL

” Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att

1. riksintressen ska tillgodoses,
2. gällande miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken ska följas” 3 kap 4 § andra stycket 1 och 2.

Riksintressen

I januari 2020 gavs uppdrag till Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Statens energimyndighet, Tillväxtverket och Trafikverket att tillsammans med samordnande myndighet, Boverket, göra en översyn av sina respektive anspråk på områden av riksintresse. Det arbetet pågår och ska sammantaget leda till kraftig minskning av såväl antalet anspråk som den samlade areella utbredningen. Boverket har tagit fram en slutrapport som redovisar den del av uppdraget som avser kriterierna för områden av riksintresse.

Länsstyrelsen har i sitt underlag angett att det skett en del förändringar av riksintresseanspråken inom Bjurholms kommun sedan gällande ÖP antogs:

Riksintresse friluftsliv

2016 beslutade Naturvårdsverket om förändrade riksintresseanspråk och värdebeskrivningar. Förändringarna innebar förutom uppdaterade värdebeskrivningar att riksintresset Lögdeälven utökades för att omfatta del av Blåberget samt Drakryggen samt att riksintresset Öreälven utökades för att även omfatta Agnäsbacken.

Kommentar: Kommunen anser att det är positivt med utökade riksintresseområden, utifrån att intresset för turismen kan öka i dessa områden. Friluftsliv ses som ett av kommunens signum. Dock är det bekymmersamt att en ökad turism sliter på naturen och att detta också medför kostnadsökningar för kommunen kopplat till underhåll med mera, vilket inte anses vara en hållbar lösning. Det är en utmaning att hantera målkonflikter mellan att å ena sidan värna natur och å andra sidan tillåta en ökad turism. I kommande översiktsplan behöver riksintresseanspråken uppdateras och kommunens förhållningssätt till dem och hur de ska tillgodoses beskrivas. Översiktsplanen ska även beskriva eventuella målkonflikter mellan olika riksintressen och hur kommunen avser att hantera dem.

Riksintresse energiproduktion

Den senaste uppdateringen av riksintressen för energiproduktion (vindbruk) gjordes år 2013. Uppdateringen innebär att det riksintresse som redovisas i gällande vindkraftsplan utgår, samtidigt som ett nytt område vid gränsen till Lycksele kommun har pekats ut som riksintresse. Det nya området hanteras ej i gällande vindkraftsplan.

Energimyndigheten har tidigare påbörjat arbete med utpekande av riksintressen för vattenkraft. Detta arbete har dock pausats till dess att den nationella planen för omprövning av vattenkraft är beslutad. Länsstyrelsen bedömer att det stora behovet som finns av grön energi kombinerat med pågående satsningar inom vindkraft innebär att kommunerna behöver se över och uppdatera sina förhållningssätt till grön energiplanering på översiktsplanenivå. Kommunen bör av denna anledning ta ställning till behovet av att revidera tillägget till översiktsplanen, samt överväga behovet av att stärka förutsättningarna för annan typ av hållbar energiproduktion inom kommunen.

Kommentar: Översiktsplanen ger inte något stöd i vindkraftsfrågan, men pekar ut två äldre riksintresseområden intill Nordmalings kommun i sydöst. Det regionala tillägget till översiktsplanen togs fram 2010 och arbetet med att ta fram en ny regional vindkraftsplan är i uppstartsfasen, se kommentar under avsnitt 4. Det finns för närvarande privata aktörer som aktivt arbetar med att projektera nya vindkraftsparker i utpekade områden för vindkraft i kommunen.

Vad gäller vattenkraft beskriver översiktsplanen två platser med vattenkraftverk men ger inga riktlinjer för framtida utveckling. Dock anges att vattenkraft, regleringar eller vattenöverledning för kraftändamål inte får utföras om det förorsakar mer än obetydlig miljöpåverkan kopplat till särskilda bestämmelser för Lögdeälven och Öreälven. Till kommande översiktsplan behöver ovanstående frågor ses över.

Riksintresse kommunikationer

Trafikverket har de senaste åren arbetat med en översyn av riksintressena för kommunikation utifrån de nya kriterier som antogs 2020. För Bjurholms kommun innebär beslutet att Väg 92 utgår som riksintresse. Det innebär att det efter Trafikverkets beslut inte finns någon anläggning av riksintresse för kommunikation inom Bjurholms kommun.

Kommentar: Översiktsplanen pekar ut väg 92 som riksintresse således behöver detta justeras utefter nu rådande förhållanden.

Miljö kvalitetsnormer (MKN)

Sedan översiktsplanen med tillägg antogs har det skett förändringar som påverkar hur MKN ska tillämpas i fysisk planering. Den så kallade "Weserdomen" från 2015 har visat att Vattendirektivets krav om att inte försämra vattenkvaliteten ska tolkas som att alla aktörer är skyldiga att inte ge tillstånd till verksamheter som riskerar att orsaka en försämring av status eller när uppnåendet av god ekologisk status, god ekologisk potential och god kemisk status äventyras i yt- och grundvatten.

Den 1 januari 2019 skärptes också miljöbalkens 5 kap. 4 §. Ändringarna innebär bland annat att rimlighetsavvägningen i miljöbalken inte längre gäller för MKN vatten. Sedan 1 januari 2019 finns en öppning där kommunen, i beslut inom sitt kommunala plan-monopol, kan besluta om avsteg från försämringsförbudet i enlighet med 19 kap 3a § miljöbalken. Beslutet förutsätter att de strikta krav som ställs i vattenförvaltnings-förordningen (§§11-12) kan uppfyllas.

Från och med december 2021 finns nya beslutade MKN och bedömningar av påverkan, status och risk uppdaterade för förvaltningscykel 3 (2017-2021) i VISS (Vatteninformationssystem Sverige). Förvaltningsplaner med tillhörande åtgärdsprogram för perioden 2022-2027 beslutades också av Vattenmyndigheterna i Bottenvikens och Bottenhavets vattendistrikt i augusti 2022. En av åtgärderna handlar om att kommunerna ska genomföra sin översiktsplanering på ett sådant sätt att det bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas (åtgärd 4)

Dessa förutsättningar gör det än viktigare att kommunen redan i översiktsplanen bedömer risk för försämring av status som en följd av planerad och befintlig mark- och vattenanvändning samt möjliga åtgärdsbehov och anpassningar.

Kommentar: Sedan översiktsplanen antogs 2012 har det skett många förändringar gällande beslut, nya kunskapsunderlag, direktiv och lagar kopplat till MKN för till exempel vatten. Översiktsplanen konstaterar också att ingen miljö kvalitetsnorm överskrids då planen inte redovisar någon utbyggnad eller exploatering. Sammantaget innebär det att översiktsplanen inte kan anses vara aktuell i frågan och i kommande översiktsplan behöver ställningstaganden och kunskapsunderlag kring MKN arbetas in mer grundligt utefter nu rådande förhållanden. Kommunen arbetar dock aktivt med tillsyn och kalkning som kan påverka vattenområdet. Där till deltar kommunen i vattenrådet (avrinningsområdet) knutet till Öreälven.

6.3 3 kap 5 § PBL

”Av översiktsplanen ska även följande framgå

1. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder,
2. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen
3. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken
4. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra,
5. om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen, och
6. sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse”.

Bostäder

Sedan översiktsplanen med tillägg antogs har lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar preciserats (2013) och främjandet av bostadsbyggande och utveckling av det befintliga beståndet tillkommit som ett allmänt intresse i plan och bygglagen (2014). Ändringen innebär att det av översiktsplanen ska framgå hur kommunen avser att tillgodose det

långsiktiga behovet av bostäder, vilket omfattar utvecklingen av nya bostäder så väl som det befintliga beståndet. Kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjningen utgör, tillsammans med den årliga bostads-marknadsanalysen som Länsstyrelsen tar fram enligt förordningen (SFS 2011:1160), ett viktigt underlag för detta arbete. Länsstyrelsen analys baseras till stor del på de uppgifter kommunerna lämnar i bostadsmarknadsenkäten.

1 oktober 2022 ändrades lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Ändringen innebär att kommunernas riktlinjer ska grundas på en analys av vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. Analysen ska genomföras med stöd av ett underlag som Boverket förser kommunen med.

Eftersom riktlinjerna för bostadsförsörjning ska vara vägledande när kommunen tillämpar 2 kap. 3 § PBL så måste riktlinjerna antas av kommunfullmäktige som ett eget dokument och kan inte ingå som en del av översiktsplanen. Riktlinjer för bostadsförsörjningen ska antas av kommunfullmäktige under varje mandatperiod.

Kommentar: Översiktsplanen ger inget stöd i frågan om långsiktiga behovet av bostäder, eller utveckling av de samma. På senare år har kommunen sett en svagt positiv utveckling av intresset för bostadsmark. Utmaningarna gäller framför allt nyproduktion där marknadsvärdet är för lågt i relation till produktionskostnaden. En möjlig väg är att nyttja bostadsbeståndet mer effektivt, förtäta eller ombilda befintlig bebyggelse till permanentbostäder.

Bostadsfrågan ses som strategiskt viktig för kommunens utveckling och arbete pågår med att ta fram riktlinjer för bostadsförsörjningen som kommer ligga till grund för kommande översiktsplan och ställningstaganden i frågan.

Nationella, regionala mål, planer och program

Sveriges miljömål

Sedan de olika delarna av Bjurholms kommun översiktsplan antogs har Sveriges miljömål utvecklats med nya preciseringar (2012), bland annat för miljömålet god bebyggd miljö, samt med etappmål kopplat till ekosystemtjänster, grön infrastruktur och biologisk mångfald (2014). Vikten av tillgång till friluftsområden har lyfts fram från statligt håll, här betonas särskilt vikten av god tillgänglighet till tätortsnära natur. I kommande planarbete rekommenderar länsstyrelsen att kommunen jobbar vidare med utpekanden och rekommendationer för utvecklingen av viktiga friluftsområden inom kommunen. Kommunens syn på utvecklingen inom områden av riksintresse för friluftsliv och hur dessa ska hanteras behöver också redovisas.

Kommentar: De nya miljömålen kommer att vara vägledande för arbetet med ny översiktsplan. Gällande riksintresse för friluftsliv se avsnitt 6.2.

Jord- och skogsbruk

Regeringen beslutade 2017 om en livsmedelsstrategi för Sverige (prop. 2016/17:104) där målet är att, "öka livsmedelsproduktionen i Sverige, stödja svensk och miljöinriktad matkonsumtion och skapa sysselsättning på svensk landsbygd".

Enligt Jordbruksverket minskar varje år den brukningsbara arealen jordbruksmark både globalt och lokalt. Det innebär att bevarande och fortsatt brukande av jordbruksmark är av stor betydelse för den fortsatta livsmedels- och energiförsörjningen i landet. Sveriges jordbruksmark är idag för liten för att kunna försörja vår befolkning. Länets regionala livsmedelsstrategi Mer mat från Västerbotten – Regional livsmedelsstrategi 2021–2030 fokuserar på de utmaningar och möjligheter som finns i Västerbotten.

Av 3 kap. 4 § miljöbalken framgår att jord- och skogsbruk är av nationell betydelse och att brukningsvärd jordbruksmark endast får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och behovet inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Jordbruksmarken ska i första hand användas för jordbruksändamål. Om kommunen ändå ser ett behov av att ianspråkta jordbruksmark så krävs det att kommunen har utrett och redovisat varför inte annan mark är bättre lämpad att ianspråkta utifrån ett långsiktigt hushållningsperspektiv.

Aktuell rättspraxis visar att kommunen behöver redovisa alternativa lokaliseringar och motivera varför jordbruksmark behöver ianspråkta redan i översiktsplaneskedet. Kommunen bör i kommande planeringsstrategi analysera behovet av denna typ av utredningar och se över behovet av att stärka de planmässiga förutsättningarna för att bibehålla och vidareutveckla särskilt värdefulla jordbruksarealer.

Kommentar: I gällande översiktsplan är stödet för att värna jordbruksmark och skogsmark starkt. Så pass att vissa riktlinjer/viljeinriktningar har försvårat för utvecklingen på landsbygden på senare år. Kommunen ser behov av att revidera viljeinriktningarna och samtidigt möta nu gällande krav, lagar och regionala strategier gällande framför allt jordbruksmark. Det är ett arbete som kommer att inkluderas i kommande översiktsplan.

Ekosystemtjänster och grön infrastruktur

Det har antagits flera internationella och nationella mål som lyfter vikten av ekosystemtjänster i den byggda miljön och planeringen av denna. Ekosystemtjänster kan definieras som alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger oss människor och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Exempelvis möjlighet till rekreation (kulturella ekosystemtjänster), dagvattenhantering, (reglerande ekosystemtjänster), odling av mat (försörjande ekosystemtjänster) och områden för biologisk mångfald (stödande ekosystemtjänster).

Länsstyrelsen rekommenderar att kommunen använder sig av ekosystemtjänster som begrepp i den fortsatta översiktsplaneringen. Detta för att tydligare synliggöra grönområdenas olika funktioner och värdet av de tjänster dessa erbjuder i relation till annan mark och vattenanvändning.

Grön infrastruktur är ett arbetssätt som syftar till att bevara den biologiska mångfalden genom att se till att växters och djurs livsutrymmen är av tillräcklig yta och kvalitet samt att det finns möjlighet till spridning av arter i landskapet. Länsstyrelsen Västerbotten tog 2020 fram en regional

handlingsplan för grön infrastruktur i samverkan med olika aktörer i länet. I arbetet har det ingått att ta fram ett kartunderlag som bland annat visar viktiga värdestrakter och spridningskorridorer för olika naturtyper. Handlingsplanen och kartunderlaget är viktiga underlag i kommunens planering och kan användas för att prioritera olika åtgärder som syftar till att främja biologisk mångfald.

Flera skyddade områden har tillkommit sedan översiktsplanen med tillägg antogs. En uppdaterad översikt fås via Naturvårdsverkets kartverktyg Skyddad natur.

Kommentar: I översiktsplanen används inte begreppet ekosystemtjänster och kommunen delar länsstyrelsens synpunkt om att begreppet bör användas i kommande översiktsplan. Den gällande översiktsplanen håller sig på en relativt övergripande nivå till gröna frågor, vilket inte ger en så tydlig vägledning i efterkommande planering. Däremot hänvisas det till en genomförd naturvårdsinventering, samt till behovet av att ta fram en naturresursplan, som ett komplement till översiktsplanen för att i ett tidigt skede ta hänsyn till naturvårdens behov och intressen. Naturresursplanen har aldrig tagits fram.

Kommunen har inte varit delaktig i framtagandet av en regional handlingsplan för grön infrastruktur, eller för skyddade områden i kommunen. Detta är något som ska analyseras och inarbetas i kommande översiktsplan.

Social hållbarhet

Enligt 2 kap. 3 § 2 PBL ska planeringen främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö. Den sociala dimensionen lyfts allt oftare fram som en central fråga i den fysiska planeringen. Bland annat har nya mål för barnrättspolitikerna (2015), jämställdhetspolitiken (2016), funktionshinderpolitiken (2017) folkhälsopolitiken (2018) och mänskliga rättigheter (2016) tagits fram. Regionala strategier har också tagits fram för Jämställdhetsintegration (2018) och integration (2019).

Den 1 januari 2020 blev FN:s konvention om barnets rättigheter svensk lag. Enligt artikel 3 i barnkonventionen ska barns bästa beaktas vid alla åtgärder som berör barn och enligt artikel 12 ska barn få uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem. Detta ställer krav på att översiktsplaneringen integrerar ett barnrättsperspektiv där kunskap om vad som är barns bästa fångas upp och där barn och unga får möjlighet att ge uttryck för kunskap och erfarenheter som kan ha betydelse i planeringen.

Kommentar: Översiktsplanen tar upp viljeriktningar gällande social hållbarhet. Framför allt är detta kopplat till jämställdhet, jämlikhet, delaktighet och inkludering även utifrån ett barn- och ungdomsperspektiv. Viljeriktningarna är relativt övergripande.

Sedan översiktsplanen antogs har kommunen arbetat aktivt med frågan om social hållbarhet. De generella ställningstagandena i kommunen har ändrats i jämförelse med det som beskrivs i översiktsplanen. Däremot har detta inte efterföljts av några nya politiskt beslutade styrdokument utöver ett folkhälso-

och tillgänglighetspolitiskt program (2022).

Vad gäller barnkonventionen inkluderas detta genom att inför varje politiskt beslut fylla i en så kallad barnchecklista som följer med tjänsteskrivelsen. Detta belyser hur beslutet påverkar barn.

I arbetet med kommande översiktsplan behöver ovanstående inarbetas och nya ställningstaganden och viljeriktningar tydliggöras.

Gestaltad livsmiljö

Riksdagen antog 2018 ett övergripande mål för gestaltad livsmiljö: "Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön." Kommunerna har genom sitt kommunala planeringsansvar en avgörande och betydande roll i gestaltandet och förvaltandet av landets livsmiljöer.

Kommentar: Kommunen anser att gestaltad livsmiljö är en viktig fråga inte minst i relation till social hållbarhet och hållbar utveckling. I den kommande översiktsplanen blir frågan därför aktuell att arbeta in tillsammans med övriga ställningstaganden kring den hållbara utvecklingens alla tre dimensioner.

Farligt gods

Länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län antog under 2019 riktlinjer för planering och bebyggelseutveckling intill rekommenderade transportleder för farligt gods på väg och järnväg. I Bjurholms kommun är väg 92, väg 352 och väg 353 rekommenderade transportleder för farligt gods.

Kommentar: I översiktsplanen är inte väg 352 utpekad som farligt godsled. Det beskrivs också att det inte är känt i hur stor omfattning kommunens vägar trafikeras av farligt gods. En stor del av kommunens ställningstagande kring industrier, dess placering och påverkan på omgivningen återfinns i relativt generella ordalag i miljökonsekvensbeskrivningen. I kommande översiktsplan behöver nya ställningstaganden om exempelvis risk-reducerande åtgärder samt skyddsavstånd för olika typer av bebyggelse uppdateras. Även utveckling samt redovisning av planeringsförutsättningar för industriområden och påverkan från bland annat farligt gods, behöver redovisas tydligare.

Buller

1 juli 2017 ändrades riktvärdena i förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader. Ändringen innebar en höjning av riktvärdena för buller från spår-, väg- och flygtrafik utomhus vid fasad och uteplats jämfört med tidigare. 2020 tillkom även nya allmänna råd om industri- och annat verksamhetsbuller.

Kommentar: Översiktsplanen lutar sig mot äldre bullerriktvärden (2010) och beskriver att det framför allt är vägbuller som skapar problem i kommunen. Bullerkällorna utgörs främst av väg 92 samt väg 353, men även skjutbana och täktverksamhet kan orsaka störningar. Viljeriktningarna är få och generellt hållna, det finns inte heller någon tydlig redovisning av områden som är extra känsliga för bullerstörningar, eller om eventuella bullersänkande

åtgärder kan vara nödvändiga, samt var. Sammantaget kan konstateras att översiktsplanen inte är aktuell i frågan och att kommande översiktsplan behöver uppdateras utefter aktuella riktlinjer, råd och förhållanden.

Dricksvatten

Att säkerställa tillgången till dricksvatten är en central planeringsfråga som även bör ses ur ett beredskaps- och klimatanpassningsperspektiv. Ett förändrat klimat med högre temperaturer, längre perioder med torka och fler skyfall kan påverka både kvalitén på och tillgången till dricksvatten. Länsstyrelsen tog fram en ny regional plan för dricks-vattenförsörjning 2021 där länets viktigaste dricksvattenresurser för nutida och framtida dricksvattenförsörjning pekas ut.

Kommentar: Översiktsplanen anger bland annat att kommunens större dricksvattentäkter ska ha fastställda vattenskyddsområden. Samt att naturgrusavlagringar som har ett stort värde för dricksvattenförsörjningen ska bevaras. I övrigt ger inte översiktsplanen några djupare viljeriktningar eller tydligare ställningstaganden kopplade till dricksvatten.

Sedan översiktsplanen antogs 2012 har kommunen arbetat löpande med risk- och sårbarhetsanalyser, där frågan om till exempel dricksvatten ingår. Kommunen har även tagit fram en VA-översikt (2020), VA-policy (2020) samt en VA-plan (2021).

Just nu pågår arbetet med en Vattentjänstplan tillsammans med Vännäs kommun, som beräknas bli antagen till halvårsskiftet 2024.

Ovanstående kommer behöva arbetas in i kommande översiktsplan.

Infrastruktur

Elnät och eldistribution

Elnätets kapacitet kommer spela en alltmer avgörande roll för den gröna omställningen båda när det gäller hushållens ekonomi, möjligheten för utveckling av kraftkrävande industri och laddinfrastruktur. För närvarande pågår flera utbyggnads- och reinvesteringsprojekt i det svenska stamnätet och takten förväntas fortsätta öka under de närmaste. Lokalisering och kapacitet i befintligt elnät och framtida utvecklingsbehov är frågor som behöver analyseras närmare i kommunens fortsatta översiktsplanearbete.

Kommentar: Översiktsplanen tar inte upp frågan om energidistribution eller kapacitet vare sig gällande nuläge eller framtidsscenario. Det finns således inget stöd i planen för dessa frågor, vilket innebär att detta kommer behöva arbetas in i kommande översiktsplan. Se även avsnitt "klimat och energi" nedan.

Digital infrastruktur

En väl fungerande och utbyggd digital infrastruktur utgör i dag en mycket viktig förutsättning för invånarnas livskvalitet och kommunernas utvecklingspotential när det gäller exempelvis utbildning, kompetensförsörjning och näringslivsutveckling, vård och omsorg och annan service. Av denna anledning är det angeläget att IT-infrastrukturens fysiska behov hanteras som en del av samhällplaneringsprocessen för att säkerställa att de tjänster

som är beroende av infrastrukturen.

Det nationella målet för digitaliseringspolitiken antogs 2016 och innebär att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. I ett av delmålen framgår att alla hushåll och företag bör ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband. Digital agenda för Västerbotten togs fram av Region Västerbotten 2014 och 2016 beslutade riksdagen om en ny bredbandsstrategi.

Kommentar: Översiktsplanen beskriver att bredbandsnätet är väl utbyggt i kommunen, samt att det är prioriterat att öka utbud och tillgänglighet till olika IT-tjänster. Därtill ska antalet bredbandsansluta hus öka. Inga övriga beskrivningar, viljeriktningar eller ställningstaganden finns. Kommunen har tagit fram en bredbandsstrategi (2022) vars syfte är att dels möta statliga digitaliseringspolitiska mål, dels ge underlag för såväl tjänstepersoner som politiker att i översiktsplaneringen understödja prioriteringar och vägval som behövs för att driva verksamheten framåt. Bredbandsstrategin och uppdaterade ställningstaganden om IT-infrastrukturen kommer inarbetas i kommande översiktsplan.

Trafik

Region Västerbotten fastställde 2018 en ny Länstransportplan för perioden 2018-2029. Länstransportplanen för 2022-2033 har varit på remiss men ännu inte fastställt. I översiktsplaneringen bör prioriterade infrastrukturåtgärder och genomförda åtgärdsvalsstudier beaktas. Region Västerbotten har antagit ett regionalt trafikförsörjningsprogram för 2020-2025. Programmet innehåller uppdaterade mål och strategier för kollektivtrafiken i länet som kan vara relevanta för översiktsplaneringen.

Kommentar: I översiktsplanen hänvisas till länstransportplanen för åren 2010-2021 där kommunen framförallt lyft synpunkter kopplade till trafik-säkerhetshöjande åtgärder samt prioriterat upprustnings- och förbättrings-arbeten. Det påpekas också att närhet till järnväg och goda pendlings-möjligheter är av vikt ur konkurrenssynpunkt. Översiktsplanens viljeriktning är något övergripande och tar upp frågor kopplade till förbättring av väg-standard, kollektivtrafik (ökad attraktivitet och tillgänglighet) och samordning mellan kollektivtrafiksystem mellan Bjurholms kommun och Botniabanan. Inga ytterligare ställningstaganden eller viljeriktningar finns kring kollektivtrafiken.

Kommunen är medveten om att en ny länstransportplan har tagits fram och har fått lämna synpunkter på det politiska planet. Kommunen har också tagit fram en kollektivtrafikplan (2021) som behandlar den inomkommunala kollektivtrafiken och ska verka som ett underlag och stöd i bland annat samhällsplaneringen. Planen tar avstamp i Sveriges transportpolitiska mål samt i det regionala trafikförsörjningsprogrammet (2020) och tar upp ett antal lokala inriktningsmål och utvecklingsområden. Dessa berör till viss del frågor som gällande översiktsplan tar upp enligt ovan, men har också utökats med fler och bredare ställningstaganden. Detta innebär att översiktsplanen inte till fullo kan anses vara aktuell i frågan och i arbetet med kommande översiktsplan behöver dessa frågor tydliggöras och utvecklas med stöd i de nya

regionala och kommunala planerna och strategierna.

LIS

Det är i dagsläget oklart vilka förändringar av strandskyddslagstiftningen som kan komma att genomföras denna mandatperiod. Länsstyrelsen rekommenderar därför att kommunen vid kommande revideringar eller framtagande av nya översiktsplaner formulerar en mer övergripande strategi för kommunens landsbygdsutveckling där kopplingen mellan önskad bebyggelsestruktur och utpekandet av LIS stärks. Genom att förtydliga kommunens ambitioner för utveckling av befintliga stråk och serviceorter skapas ett bättre underlag för lokalisering av bostäder, näring och service, oberoende av hur strandskyddslagstiftningen kommer att utvecklas.

Kommentar: Kommunens utpekade LIS-områden har inte haft den effekt på landsbygdsutvecklingen som var önskad. Intresset för att bygga inom LIS har varit svalt och det har framför allt varit fråga om enskilda förfrågningar. I Stor- och Lillarmsjö har dispenser från strandskyddet givits med LIS som skäl, men över lag söks de flesta dispenser utanför LIS-områdena.

Kommunen instämmer med länsstyrelsen att det vore klokt att formulera en övergripande strategi för landsbygdsutveckling där LIS kan ingå, i väntan på att lagstiftningsfrågan klarnar.

Klimatrelaterade risker

Översiktsplanen ska redovisa sin syn på risken för skador på den redan byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade, samt hur riskerna kan minska eller upphöra. I arbetet med planeringsstrategin ska kommunen därför, med utgångspunkt i uppdaterade och nya underlag och vägledningar, ta ställning till det fortsatta arbetet med klimatanpassning inom ramen för översiktsplaneringen.

Länsstyrelsen Västerbotten har i samverkan med länets kommuner under 2013 och 2014 tagit fram kommunspecifika analyser av klimatförändringarnas konsekvenser. Dessa analyser har setts över under 2022 och uppdaterats utifrån nya förutsättningar. 2021 publicerades också en ny regional vägledning och handlingsplan för klimatanpassning som gäller 2020-2025. Länsstyrelserna tog 2016 fram en checklista för klimatanpassning i fysisk planering som också kan användas som underlag i översiktsplaneringen.

Översvämning och skyfall

Till följd av klimatförändringarna kommer fler och kraftigare skyfall att inträffa i framtiden. Under 2018 tog Länsstyrelsen Västerbotten fram skyfallskarteringar med översvämningsskartor för flera tätorter i länet. Kartorna visar var vatten kan komma att samlas och var det riskerar att uppstå problem vid skyfall. För Bjurholms kommun finns karteringar för tätorten Bjurholm i länsstyrelsens webb GIS.

Gideälven är översvämningsskarterad av Statkraft och karteringens har skickats till kommunen men finns även tillgänglig hos Länsstyrelsen. Karteringen berör kommunen i viss mån vid extrema vattenflöden samt dammhaveri. För Lögdeälven och Öreälven finns i dagsläget inga

översvämningskarteringar.

Kommentar: I dagsläget används länsstyrelsens skyfallskartering som underlag i lovärenden. Gällande översiktsplan beskriver att lågt belägna landområden längs vattendrag kan översvämmas, poängterar att det är viktigt med bra underlag inför beslut om markanvändning i dessa områden och att det kan krävas fördjupade utredningar innan man går vidare med detaljplaneläggning och bygglovgivning. I övrigt framgår inte närmare var eventuellt översvämningskänsliga områden finns eller om det finns några risker för den bebyggda miljön. Se vidare kommentar under Ras och skred.

Ras och skred

En myndighetsgemensam karttjänst för ras, skred och erosion med tillhörande vägledning har tagits fram av SGI tillsammans med bl.a. MSB och SGU. Vägledningen ger bl.a. viktig information om kartmaterialets täckningsområde och noggrannhet. I karttjänsten finns förutom tillgång till MSB:s översiktliga stabilitetskartering för finkorniga jordar (1998) även SGU:s karta över stränders jordart och eroderbarhet (2016). För delar av kommunen finns även lutningsanalyser som indikerar förutsättningar för skred i finkorniga jordar. Denna typ av analys omfattar dock inte skredrisker i morän som kan förekomma i branta sluttningar.

Stora delar av länet saknar i dagsläget mer finskalig jordartskarta, vilket gör att noggrannheten på denna typ av analyser blir relativt grov. Även om skalan för underlagen innebär viss osäkerhet kan de ge en indikation över potentiella riskområden som kan behöva utredas närmare. Förutsättningar för skred i finkornig jordart finns som karttjänst via SGU.

Kommentar:

Gällande översiktsplan beskriver några kända riskområden för ras och skred och hänvisar till den översiktliga stabilitetskarteringen som genomfördes 1997, men innehåller ingen redovisning av områdena på karta.

Översiktsplanen har viljeinriktningar som innebär att fördjupade geotekniska undersökningar ska genomföras inom områden med risk för ras och skred samt att stabiliserande åtgärder ska vidtas. Karteringen från 1997 används som underlag vid lovgivning, t ex nekas borring för bergvärme inom dessa områden om inte fördjupad undersökning visar att borring är lämplig. Översiktsplanen saknar redogörelse om befintlig bebyggelse eller verksamheter kan komma att påverkas av ras, skred och erosion.

Sammantaget bedöms gällande översiktsplan inte uppfylla lagkraven om redogörelse och bedömning av klimatrelaterade risker för den byggda miljön till följd av översvämnning, ras, skred och erosion. I kommande översiktsplan behöver därför detta behandlas och nya bedömningar och ställnings-taganden blir aktuella.

Klimat och energi

Enligt 2 kap. 3§ PBL ska all planläggning ske med hänsyn till miljö- och klimataspekter. 2017 beslutade riksdagen om ett klimatpolitiskt ramverk som bland annat omfattar fyra etappmål i miljömålssystemet. Bland annat att utsläppen från inrikes transporter ska minska med 70 % senast år 2030

jämfört med 2010.

Sveriges riksdag har sedan 2018 antagit nya mål för klimat- och energipolitiken, Prop. 2017/18:228 Energipolitikens inriktning. Målsättningen är att Sverige ska ha 100 procent förnybar energiproduktion år 2040. Ett klimatpolitiskt råd har tillsatts som granskar regeringens klimatpolitik. I Klimatpolitiska rådets rapporter återfinns råd som även kan vara användbara på lokal och regional nivå. Länsstyrelsen fastställde 2020 en klimat- och energistrategi som syftar till att inspirera länets aktörer att agera för att minska klimatpåverkan. Strategin innehåller flera åtgärder som är relevanta för översiktsplaneringen. Utsläpp från transporter utgör en av länets största utmaningar. År 2021 antogs en regional plan för infrastrukturen för elfordon och förnybara drivmedel i Västerbottens län.

Kommentar: Gällande översiktsplan beskriver kommunens ambition kring energifrågor och har även övergripande viljeinriktningar om energieffektivitet, fjärrvärme och solenergi. Sedan översiktsplanen antogs har energistrategiska frågor behandlats i andra styrdokument, bl a i en energistrategi, handlingsplan för fossilfria transporter och laddinfrastrukturstrategi.

Energistrategin kan till viss del bedömas motsvara den energiplan som kravställs i Lagen om kommunal energiplanering (1977:439). En ny energistrategi/energiplan kommer att fungera som planeringsunderlag till arbetet med ny översiktsplan.

Områden/verksamheter av mellankommunal eller regional betydelse

Behovet av mellankommunal samordning när det gäller mark- och vattenanvändningsfrågor som direkt eller indirekt berör närliggande kommuner ska framgå av översiktsplanen. Kommunens arbete med översiktsplanen är ett viktigt redskap för att identifiera och uppmärksamma frågor, utmaningar eller utvecklingsområden som kan behöva samordnas med andra kommuner eller med regionen. Det kan exempelvis handla om behov av samarbete i planering av infrastruktur och kollektivtrafik eller frågor som rör påverkan på vattenkvalitet i vattendrag med avrinningsområden i flera kommuner. Det kan också handla om frågor kopplat till landsbygdsutveckling i strandnära lägen, vindkraft, och utveckling av besöksnäring, friluftsliv och bostadsbyggande. Exempel på tillkomna strategier och underlag som berör denna typ av frågor är bland annat;

- Regional utvecklingsstrategi
- Regional klimat- och energistrategi
- Länstransportplan
- Regional trafikförsörjningsplan
- Regional handlingsplan för grön infrastruktur
- Nationell elektrifieringsstrategi
- Regional drivmedelsstrategi och handlingsplan
- Regional livsmedelsstrategi
- Nationell vindkraftsstrategi

Kommentar: För en liten kommun som Bjurholm är det regionala samarbetet ovärderligt för översiktsplaneringen. Inte bara när det gäller samråd om frågor som geografiskt överlappar flera kommuner utan även för att det helt enkelt inte finns resurser för att själva ta fram de planeringsunderlag och lagstadgade styrdokument som krävs. Mot den bakgrunden finns redan fungerande samarbeten inom framför allt Umeåregionen för en rad frågor. Gällande översiktsplan beskriver även detta tydligt och innehåller viljeinriktningar om att Bjurholms kommun bl a ska ha en stark och tydlig roll i det regionala samspelet.

Även om det finns fungerande mellankommunala samarbetsformer och framtagna gemensamma underlag, finns också utmaningar i det regionala samspelet. Kommunen upplever att det finns en klyfta mellan storstad och landsbygd, inland och kust och att det är svårt att få med allas intressen. Det saknas ofta en differentiering i underlagen, utan mål och strategier är lika oavsett förutsättningar.

7. Sammanfattad bedömning och fortsatt arbete

Översiktsplanen ska ha en viktig roll som måldokument och strategisk vägvisare mot en hållbar framtid. Den ska ta fasta på övriga mål för kommunen och visa hur den fysiska planeringen kan bidra till kommunens önskvärda utveckling. Sedan översiktsplanen antogs 2012 har det tillkommit många nya riktlinjer, lagar och strategier, såväl statliga, regionala som kommunala. Det medför bland annat att den fördjupade översiktsplanen för Bjurholms tätort upphör att gälla 1 januari 2026. Där till har majoriteten av bedömningarna som gjorts i avsnitten ovan kommit till slutsatsen att den nu gällande översiktsplanen behöver uppdateras och revideras. Till exempel har frågor om jordbruksmark, LIS, klimatrelaterade risker, miljö kvalitetsnormer med flera en påtaglig påverkan på översiktsplanens aktualitet. Det saknas också en hel del kartmaterial, framför allt en kommunövergripande karta som visar grunddragen i en önskad användning av mark- och vattenområden, vilket direkt innebär att översiktsplanen inte uppfyller gällande lagkrav. Det finns därför ett stort behov av en ny översiktsplan som ger en tydlig strategisk riktning som stöd i kommunens samhällsplanering.

I många avseenden är översiktsplanen även allt för generellt hållen, utan tydliga ställningstaganden, och ger därför inte önskvärt stöd till efterföljande planering och prövning av plan-, lov- och tillståndsärenden. Det betyder i sin tur att den inte fyller sin funktion som vägledande dokument. En aktuell översiktsplan med tydliga ställningstaganden underlättar detaljplanering, bygglovsprövning utanför detaljplanelagt område och andra tillståndsprövningar.

Översiktsplanen behöver även uppdateras som verktyg för dialog mellan staten och kommunen. Till exempel behöver riksintresseanspråken uppdateras liksom hur påverkan blir på andra allmänna intressen och hur kommunen avser att tillgodose riksintressena.

Även i dialog med myndigheter och andra aktörer behöver översiktsplanen vara aktuell. Den är till exempel ett obligatoriskt underlag som Trafikverket ska ta hänsyn till vid planering av nya vägar.

Sedan översiktsplanen antogs har även kommunens förutsättningar ändrats, där kommunen från översiktsplanens antagande gått ifrån en verklighet med begränsad utvecklingspotential till en, i dagsläget, stark framtidstro med tydliga utvecklingsmål.

Sammantaget innebär detta att påverkan på översiktsplanens aktualitet måste anses som mycket betydande. Den nu gällande översiktsplanen bedöms därför vara inaktuell till stor del och arbete med en ny översiktsplan bör inledas. Översiktsplanen bedöms dock fortsatt kunna fungera som styrdokument till dess att ny översiktsplan vunnit laga kraft. I arbetet med en ny översiktsplan är det önskvärt att Boverkets nya digitala ÖP-modell implementeras.

I tabellen nedan sammanställs förslag på hur kraven i PBL kan tillgodoses samt kommande och befintliga behov av planer, program, underlag, kartläggningar med mera kopplat till det kontinuerliga översiktsplanarbetet i kommunen.

Tabell 1. Sammanfattning av PBL-krav och förslag på hantering.

Krav på innehåll i ÖP/FÖP	Förslag på hantering
Mark- och vattenanvändning, PBL 2 kap. 2-3 §§ (långsiktigt god hushållning) Grunddragen ska framgå på karta.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Ta fram en utvecklingsinriktning (i enlighet med ÖP-modellen) som utgår ifrån vision och mål för kommunen och som visar övergripande strukturer för bebyggelse, natur och friluftsliv samt kommunikationer. Redovisa långsiktiga intentioner i grova drag (t ex: åt vilket håll sker ev utveckling, vilka funktionella samband ska värnas?).</i> • <i>Redovisa en samlad mark- och vattenanvändningskarta som tydliggör pågående, utvecklad och ändrad användning (alt enbart pågående och ändrad användning).</i> • <i>Upprätta ÖP i digitalt format (geografisk information i enlighet med ÖP-modellen, planbeskrivning och karta i digital portal).</i>
Den byggda miljön (hur den ska användas, utvecklas och bevaras), PBL 3 kap. 3 §	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Arbeta in kulturmiljöunderlaget från 2020–2023.</i> • <i>Formulera riktlinjer och ställningstaganden för arbetet med gestaltad livsmiljö (innefattar även vegetation och parker).</i>
Riksintressen, PBL 3 kap. 4 §	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Uppdatera och beskriv riksintressen, kommunens syn på dem och hur de ska tillgodoses. Behöver de ifrågasättas, preciseras, fördjupas, skyddas ytterligare?</i> • <i>Beskriv även avvägning mellan olika riksintressen där målkonflikter finns.</i>
Miljökvalitetsnormer, PBL 2 kap. 10 §	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Redovisa alla berörda MKN (luft och vatten), status, ev påverkan (kan hanteras i MKB) samt åtgärder.</i> • <i>Ta stöd i kommunens pågående tillsynsarbete samt deltagande i vattenrådet.</i>

<p>Förhållanden av väsentlig betydelse PBL 3 kap. 4 §, 2 kap. 2-5, 10 §§</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Kommunen kan avstå från att redovisa förhållanden som har begränsad eller liten betydelse för beslut om användningen av mark- och vattenområden. Om en del av ÖP har högre detaljeringsgrad kan det även vara andra allmänna intressen i 2 kap PBL som kan behöva redovisas och beaktas.</i> • <i>Övriga frågor som generellt brukar ha väsentlig betydelse fångas in av ÖP-modellen, t ex behov av teknisk infrastruktur, där kommunens syn på energiförsörjning är en viktig fråga. Här behöver en ny energiplan tas fram.</i>
<p>Långsiktigt behov av bostäder, PBL 2 kap. 3 §</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Ta fram nytt bostadsförsörjningsprogram utifrån nya lagkrav.</i>
<p>Samordning med nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling, PBL 3 kap 5 §</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Utgå ifrån LST underlag till planeringsstrategi samt beskrivning av arbetssätt/regional spelplan i gällande ÖP.</i>
<p>Områden för LIS, PBL 3 kap 5 §, MB 7 kap 18 §</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Uppdatera LIS-plan, eller formulera övergripande strategi för landsbygdsutveckling inkl LIS, i väntan på ny lagstiftning.</i> • <i>Ta stöd i gällande LIS-plan, kommunens befintliga arbete med landsbygdsutveckling samt Landsbygdsutvecklingsstrategi för regionen.</i>
<p>Risken på skador på den byggda miljön pga översvämning, ras, skred och erosion, PBL 3 kap 5 §</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Se över och uppdatera befintlig stabilitetsutredning från 1997 utifrån tillgängligt kartunderlag från SGI/SGU (bör kunna genomföras som skrivbordsstudie).</i> • <i>Arbeta in skyfallskarteringen för tätorten som planeringsunderlag, samt tillgängliga karteringar från älvarna (skrivbordsstudie samt ev ytterligare analyser) samt dagvattenstrategi. Samordna med framtagande av vattentjänstplan.</i> • <i>Identifiera skyddsvärda objekt och intressen.</i> • <i>Analysera, bedöm och beskriv klimatrelaterade risker för den byggda miljön samt åtgärder/förhållningssätt.</i>
<p>Områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse, PBL 3 kap 5 §</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Se kommentar om samordning ovan. (Här pågår redan samarbeten när det gäller t ex vindkraft, landsbygdsutveckling, vattenfrågor)</i>
<p>Strategisk miljöbedömning inkl. MKB, PBL 3 kap. 6 b</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Kan med fördel utvidgas till en hållbarhetkonsekvensbedömning och säkerställa att horisontella frågor (jämförbarhet,</i>

§, MB 6 kap 11-12 §§, 16 §	<i>integration, barnperspektiv, folkhälsa etc)</i> <i>fångas upp av ÖP.</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Nyttja tidigt avgränsningssamråd till att även informera om ÖP.</i>
---------------------------------------	---

Förtydligande kring planeringsunderlag som måste tas fram:

- **Riktlinjer för bostadsförsörjning** (är på gång)
- **Energiplan** (enligt lagen om kommunal energiplanering, redovisar tillförsel, distribution och användning av energi)
- **Vattentjänstplan** (enligt lagen om allmänna vattentjänster, är på gång)
- **Klimatrelaterade risker för fysisk planering** (genomförs förslagsvis samlat för översvämning, ras och skred, värme, brand mm utifrån tillgängliga underlagsmaterial. Kan ev genomföras i två steg där det första steget bedömer om ytterligare underlag behöver tas fram).
- **Miljökonsekvensbeskrivning, MKB** (förslagsvis i form av en hållbarhetskonsekvensbeskrivning (HKB).

Översiktsplanering under mandatperioden - tidplan

Aktivitet	Ansvar	När
Planeringsstrategi	Kommunfullmäktige	2024
Riktlinjer för bostadsförsörjning	Kommunfullmäktige	2024
Vattentjänstplan	Kommunfullmäktige	2024
Planering och framtagande av underlag, ev. upphandling/avrop av konsulter mm inför ÖP-arbetet 2025 och framåt	Kommunstyrelsen	2024
Översiktsplan för Bjurholm. Bjurholms tätort prioriteras ev. genom framtagande av en fördjupad översiktsplan	Kommunfullmäktige	2025–2027

8. Bilaga

Länsstyrelsens underlag till planeringsstrategin.